

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 4 af Kirsten Jacobsen (FP) og Bruno Jerup (EL) (se foran) forkastedes, idet 17 (SF, FP og EL) stemte for, 88 (S, V, KF, RV og CD) imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 15:

Forslag til folketingsbeslutning om en bedre indsats på ældreområdet og øget plejehjems- og ældreboligbyggeri.

Af Villy Søvndal (SF) m.fl. (Fremsat 25/10 94).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Karen Jespersen):

Det beslutningsforslag, vi nu skal behandle, er et forslag fra SF med et meget sympatisk sigte og et meget bombastisk bud på, hvordan man kan nå nogle af målene på ældreområdet. Det drejer sig om, hvordan man kan sikre flere ansatte inden for ældresektoren, og at der skal bygges flere ældreboliger og pladser på plejehjem. Ifølge beslutningsforslaget bliver det pålagt regeringen at sikre, at der bliver tilført ældreområdet 5.000 fuldtidsansatte og at finansiere 5.000 nye boliger pr. år.

Sigtet er sympatisk, men regeringen kan ikke støtte forslaget. Som det er fremgået af den forespørgselsdebat, vi lige har været igennem, arbejder regeringen ud fra det samme sigte, nemlig at sikre en større udbygning af ældreboliger og moderne plejehjem og at der bliver det tilstrækkelige antal hjemmehjælpere ansat inden for ældreomsorgen; men vi mener ikke, at problemet er så enkelt, at der er tale om, at man bare kan ansætte nogle flere. Det drejer sig jo også om at sikre, at der er tilstrækkeligt med uddannet hjemmehjælp, og at de ressourcer, der faktisk er inden for hjemmehjælpen, også bliver udnyttet i et tilstrækkeligt omfang.

På samme måde med ældreboligbyggeriet, hvor det drejer sig om at finde nogle finansieringsmåder, der sikrer, at kommunerne selv bygger det tilstrækkelige antal pladser. Det er under ingen omstændigheder acceptabelt, at regeringen griber ind også i det kommunale selvstyre ved simpelt hen at finansiere byggeriet og på den måde også beslutte, hvor boligerne skal være, og hvor de nye ansatte skal fungere.

Derfor er den måde, som SF her i forslaget griber det an på, slet ikke acceptabel. Sigtet er vi enige i, og det støtter vi også, men vi kan altså ikke støtte forslaget, som det foreligger her.

Grete Schødt (S):

SF har udformet et beslutningsforslag, hvis indhold er som taget ud af borgernes daglige tale i stort set alle dele af landet. Alle taler om mangel på hjemmehjælp, og lige så mange taler om de mange ældre, der ligger på hospitalet og ikke kommer hjem på grund af manglende plejehjemspladser. Alle ved også, at på netop disse to punkter skal ældreområdet forbedres.

SF's beslutningsforslag løser dog ikke de problemer, som den enkelte ældre har. Lad mig starte med antallet af nyansættelser – 5.000 fuldtidsansatte – set i lyset af ledige, der modtager understøttelse. Vi har ikke 5.000 ledige hjemmehjælpere, sygehjælpere og social- og sundhedshjælpere; vi skal altså starte et helt andet sted, nemlig med flere uddannelsespladser, og kommunerne skal indgå flere praktikpladsaftaler.

I en overgangsperiode vil det være en god idé at håndplukke et antal ledige, som har lyst til at jobtræne inden for ældreområdet med det mål at få uddannelse som social- og sundhedshjælpere i et fast job i en normeret stilling.

I Socialdemokratiet er vi også optaget af det arbejde, der gøres i Arbejdsministeriet og i Socialministeriet, som netop går ud på at bruge de ledige ressourcer inden for service til de ældre efter aftale med de faglige organisationer og kommunerne.

Boligdelen – ældreboliger, plejehjem, eller hvad vi kalder det hus, de ældre skal bo i – er nærmest ligegyldig. Tryghed skaber vi ikke blot ved at sende mennesker på plejehjem; det hører faktisk fortiden til, for der er ikke længere et fast personale hele døgnet. Mange kommuner har lavet omsorgsordninger, som betyder, at det faste personale på plejehjemmet nu også passer de borgere ude i lokalområdet, som har hjælp behov.

SF's forslag om at bygge 5.000 flere ældreboliger om året løser selvfølgelig et boligproblem, som jeg for øvrigt mener at kommunerne i stigende grad løser uden lovgivning. Mange afskærmede enheder for senildemente er bygget, og mange er under opførelse i 1994 og budgetlagt for 1995.

Hvad er så det reelle behov? Hvad er det, den ældre befolkning har brug for, og hvad er det, den har ønske om? Det ved vi meget mere om, når socialministerens og boligministerens undersøgelse er færdig engang til næste år. Med den får vi en realistisk vurdering af, hvilket antal boliger, plejehjemspladser og hvor stort et personale der er nødvendigt i fremtiden.

Intentionerne i SF's beslutningsforslag er rigtige, vil jeg gerne understrege, men jeg må også sige, at det virker på mig som et slag på tasken, og det støtter vi ikke i Socialdemokratiet.

Else Winther Andersen (V):

Nu har vi jo lige overstået en forespørgsel om det samme emne, hvor mange af de samme elementer, der er i dette beslutningsforslag, var med, men derfor kan vi da godt tage det under behandling en gang til, for det er jo et vigtigt emne.

Jeg kan da ærlig talt ikke forestille mig, at der er nogen i Folketinget, der ikke ønsker at gøre det bedst muligt for vores ældre medborgere. Målet er vi nok enige om; det er nok værre med, hvordan vi når frem til det, for vi vil vel alle have, at de skal have omsorg og god pleje, og at der skal være mulighed for at vælge en god bolig. Her siger Venstre jo, at vi gerne vil have valgfrihed.

Som indgangsvinkel kan jeg ikke lade være med at nævne, at det for mig er meget iøjnefaldende, at al vores ældreomsorg er offentlig, og at det medfører, at det er systemerne, der bestemmer, men jeg vil også godt sige, at det er en lovgivning, Folketinget i en overvejende grad har gennemført i fuld enighed.

Når det er systemerne, der bestemmer, er det ikke den enkeltes ønsker og behov, der bliver sat i centrum, men derimod firkantede regler. For at der ikke skal være nogen form for misforståelse her, vil jeg godt sige, at Venstre også vil, at det offentlige skal være det sidste sikkerhedsnet specielt for vores svage ældre. Det vil jeg ikke skyde fra mig, selv om jeg peger på lidt andre ting.

Der skal være en nærhed og et nærvær for den aldersgruppe, men hvordan det skal gøres,

og hvor mange penge der i de enkelte kommuner skal bruges på dette område, må være op til den enkelte kommune. Det er dens ansvar, og det synes jeg faktisk også at kommunerne generelt lever op til.

Vi har nogle enkelte kommuner, hvor det stadig væk kniber, og i den forbindelse kan vi jo ikke undgå at komme til at nævne Københavns Kommune, som er storleverandør til hospitalerne af færdigbehandlede ældre, der ikke kan komme hjem til en bolig, der passer til dem, fordi kommunen ikke har plads nok.

Men jeg synes, der er grund til at standse op for at se, hvad det så er for en udvikling, der er sket, siden ældreboliglovgivningen blev vedtaget. Er behovet anderledes i dag? Er der flere ældre, end da loven trådte i kraft?

Vi kan prøve at se på selve boligområdet, og dér mener Venstre, at vi da har en meget god lovgivning for de raske ældre med nogle meget gode tilbud: Der er ældreboliger med servicearealer, almennyttige boliger og andelsboliger – ja, rimelige valgmuligheder.

Dér, hvor vi oplever problemet, er med hensyn til de ikke helt raske ældre, og dem mener vi godt der kunne være nogle flere valgmuligheder for. Derfor kan vi godt lide tanken om at se noget mere på private plejehjem, ja, jeg plejer at sige, at vi måske skulle have en form for friskolemodel og lave nogle friplejehjem. Vi kunne også på dette område sige, at vi lod pengene følge den ældre. Der er mange, der godt kan nogle ting selv, men alligevel er angst for at være alene og gerne vil bo sammen med andre, uden at det decideret skal være i et ældrekollektiv.

Senildemente har Venstre meget øje for, og det fremgik også af forespørgselsdebatten tidligere. Det er nemlig ikke nok, at vi bygger skærmede enheder, hvis ikke vi gør ordentligt op med, hvad indholdet skal være i de skærmede enheder for vores ældre medborgere.

Jeg bliver deprimeret, når jeg rundt i kommunerne oplever, at man bygger skærmede enheder oppe på første og anden sal, fordi de ældre så ikke kan løbe ud, men de ældre har faktisk også brug for at komme ud og få noget frisk luft ligesom alle os andre.

Der er også brug for at støtte de pårørende til senildemente og give dem bedre oplysning om, hvilke muligheder de har, men de, der skal passe de senildemente, skal bestemt også have en god uddannelse.

Jeg tror også, vi skulle stoppe op og se på vores hjemmehjælp. Er den god nok? Er der brugt

for mange kræfter i kommunerne på at omorganisere og omstrukturere, så man har glemt at se på, hvad det reelt er, man kunne gøre i hjemme-hjælpen? Hvad med, at man også her slap kræfterne fri og lod pengene følge de ældre?

Der er også andre punkter i beslutningsforslaget, der kunne være grund til at trække frem, men der kan ikke være nogen tvivl om for SF, at Venstre ikke kan støtte beslutningsforslaget, sådan som det foreligger.

Stefan G. Rasmussen (KF):

Det siges, at gentagelse fremmer forståelsen, og vi kan jo godt sige, at dette mere eller mindre er en genudsendelse. Men det skal da ikke afholde mig fra også at gøre et par bemærkninger, for jeg synes, det er et vigtigt emne. Alene af den grund, at vi alle sammen bliver ældre, er det nok noget, der berører os, men vi skulle jo også helst se ud over dét.

Det er klart, at Det Konservative Folkeparti ser det som en særlig forpligtelse at skabe en værdig, tryk og fri tilværelse for de ældre. Det er trods alt den generation, der har banet vej for det velfærdssamfund, vi nu skal forvalte, men jeg skal da også være den første til at erkende, at vi i nogle tilfælde ikke behandler de ældre godt nok; det foregår desværre ofte på en meget uværdig måde.

Jeg har set, at der er taget skridt i den rigtige retning. Det er ikke så lang tid siden, at vi havde en borgerlig regering, som fjernede lommepengeprincippet, denne umyndiggørelse, der begrænsede de ældres valgfrihed. Derfor vil man også komme langt med De Konservative, når det drejer sig om ældreområdet, men man vil aldrig nogen sinde komme derud, hvor alt er centraliseret og valgfriheden er taget fra den enkelte.

Når man siger, at det skal sikres, at ældre kan bo længst muligt i eget hjem, så skal det kun være, hvis de selv ønsker det. De skal ikke tvinges bort, hverken af bedreviden eller af en brandbeskatning. Valgfrihed skal der være for de ældre, og vi er klar over, at det selvfølgelig kræver nogle muligheder, men der har vi fra konservativ side en stor tiltro til, at kommunerne forstår at skabe og administrere disse muligheder.

At vi er imod beslutningsforslaget, skyldes også, at det endnu en gang forsøges fra SF's side at centralisere og regulere. For mig forekommer det lidt mærkeligt, at SF, der jo – som mit eget parti – bærer betegnelsen folkeparti, så ofte går

ind for centralisering i stedet for decentralisering.

Jeg tror ikke, at en regulering – og som SF indicerer: en sikring – altid skaber de forhold, vi gerne vil. Gode forhold skabes nu engang i nuet af de involverede, og det kræver holdninger og forståelse. Måske starter en værdig ældrepolitik allerede i skolen og i hjemmene.

Jeg kan ikke lade være med, når jeg står her og snakker om ældrepolitik, at tænke på en lille oplevelse, jeg havde oppe i Nordjylland. Der sad en mand og fulgte mit foredrag, og så siger han til mig: Du Stefan, jeg sidder her på det her hjem, og det gør jeg, fordi jeg har mistet min kone, så jeg følte mig lidt ensom, og jeg ville gerne have nogen at snakke med. Det har jeg, men jeg kunne også godt tænke mig at hjælpe til ude i haven; men det må jeg ikke.

Det er i sådanne tilfælde, at centralisering og regulering begrænser vilkår og muligheder for de ældre. Det er her, vi aldrig må være i strid med, hvad den ældre selv vil.

Vi er imod dette her forslag, men i princippet vil vi gerne gøre noget for de ældre.

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg vil gerne sige til SF, at de skal have tak for, at de har fremsat dette beslutningsforslag, for derved får vi jo lejlighed til, når vi skal trykke på knapperne, at give udtryk for, om det er tomme ord eller det er handling, vi vil på det her område. Der skal ikke herske tvivl om, at det, Fremskridtspartiet gav udtryk for under forespørgselsdebatten, står vi også ved, når det kommer til konkrete forslag.

Vi er helt enige med SF i snart sagt hvert ord, der står heri. Jeg vil godt tage forbehold for, om tallet 5.000 er rigtigt; det er lidt svært for mig at gennemskue. Eftersom der står 5.000 i begge spalter, kunne det godt for mig lyde, som om det er sådan et tal, man tilfældigvis har valgt, og i udvalgsarbejdet vil vi godt have en undersøgelse af, om tallet 5.000 er et tal, der er noget fornuft i, eller om vi skal finde frem til et andet tal.

Men det er også det eneste spørgsmålstejn, som vi sætter ved forslaget, og vi synes som sagt, at udvalgsarbejdet meget gerne må gå hurtigt, så forslaget kan komme til afstemning her i salen. Det er ikke hverken store udvalg eller kommissioner, det handler om. De fleste, som sidder i dette Folketing, er helt klar over problematikken; den er gennemanalyseret, og den er gennemundersøgt. Det er klart, vi kan altid – og

det kan vi alle sammen – sætte spørgsmålstegn ved et bestemt tal, men at intentionerne i forslaget er rigtige og bør gennemføres, det er der ikke tvivl om.

Dorit Myltoft (RV):

På mange måder er der her tale om et sympatisk forslag, men Det Radikale Venstre kan ikke støtte beslutningsforslaget.

Jeg skal ikke gentage argumenterne, som de kom frem i forespørgselsdebatten forud for dette punkt, men blot nævne, at for Det Radikale Venstre er pleje- og omsorgsopgaverne et kommunalt anliggende – det vil vi gerne fastholde – og prioritering af de penge, der via Folketinget skal overføres til området, er en del af den finanslovbehandling, der foregår sideløbende i disse dage. Derfor kan vi ikke støtte forslaget.

Bruno Jerup (EL):

Forslaget kommer i naturlig forlængelse af det foregående, som desværre blev nedstemt, for man kan sige, at her er en udmøntning af nogle af de intentioner, som lå i det forslag, der var fremsat af Fremskridtspartiet og Enhedslisten.

Vi kan fra Enhedslistens side støtte dette forslag. Jeg mener heller ikke, der er nogen grund til at begynde at diskutere, om tallet skal være et tusind mere eller mindre; det er sådan set uinteressant. Det væsentlige er, at forslaget indebærer en klar forbedring på dette område, og hver gang vi ser sådan noget, er vi villige til at stemme for.

Vi vil godt gøre opmærksom på, at når det drejer sig om det, der hedder plejehjems- og ældreboligbyggeri, skal man sørge for at udvikle kvalitetsbyggeri. Det skal ikke kun være et spørgsmål om, at der er et tilstrækkeligt antal rum eller kvadratmeter, men det skal være kvalitetsbyggeri, som indebærer, at de ældre har mulighed for at blive der i længere tid, også selv om deres fysiske tilstand ændres, sådan at de f.eks. har sværere ved at gå eller er nødt til at bruge rullestol eller lignende. Det skal man tænke over ved byggeriet, sådan at det ikke bliver et spørgsmål om at flytte de ældre rundt imellem to-tre forskellige boformer i de sidste måske 5-10 år af deres liv. Det mener jeg er vigtigt at man overvejer.

Og så vil jeg endnu en gang, som jeg har gjort tidligere i dag, nævne, at jeg mener, at man skal slå et slag for det, der hedder ældrekollektiver, oldekoller, som jeg betragter som et fornuftigt alternativ til at bo i egen bolig i ensomhed og

også som et fornuftigt alternativ til store plejehjem, hvis det drejer sig om ældre, som faktisk kan klare sig selv, og som har gode ressourcer både i forhold til andre og sig selv.

Så alt i alt: Vi støtter det her forslag.

Anne Bastrup (SF):

Jeg vil godt starte med at takke fru Kirsten Jacobsen og hr. Bruno Jerup for tilsagnet. Fru Kirsten Jacobsen har selvfølgelig ret: Vi lægger ud med 5.000 hjemmehjælpere; det kunne måske være 4.500, det kunne måske være 6.500. Vi kan jo altid undersøge senere, hvad der er det rigtige tal.

Og det fører mig over til Socialdemokratiets ordførers bemærkninger. Socialdemokratiets ordfører lagde vægt på, at man er positiv over for at udvide antallet af hjemmehjælpere, men peger på det problem – som måske skyldes en u hensigtsmæssig tilrettelæggelse af uddannelsessystemet for hjemmehjælpere – at det ikke er muligt med de nuværende ressourcer at få uddannet tilstrækkeligt med hjemmehjælpere. Og dér er det så, at jeg må bede fru Grete Schødt om at se på beslutningsforslagets tekst; det går nemlig ud på, at vi opfordrer regeringen til at sørge for, at det bliver muligt at få udvidet antallet af hjemmehjælpere. Og hvis det viser sig, at det ikke skulle være nødvendigt med 5.000, er vi meget fleksible over for eventuelt at nedsætte antallet.

Noget tilsvarende gør sig gældende på boligområdet. Fru Grete Schødt lægger op til, at hun kan se, der måske er nogle problemer. Jeg tror nok, at hvis man taler med pårørende og ældre, der ønsker at komme på et plejehjem eller i en ældrebolig, så kan de ikke forstå, hvorfor det først skal undersøges og først om et år kan konstateres, at der rent faktisk mangler tilbud til den ældre generation, når de har brug for det.

Og det fører mig så over til hr. Stefan G. Rasmussen. Hr. Stefan G. Rasmussen påstår, at dette er et centraliseringsforslag. Nu er det sådan, at når man skal opfordre regeringen til at gøre dette eller hint fra Folketingets talerstol – i hvert fald når det er SF, der opfordrer – så er vi godt klar over, at det kræver en eller anden form for finansiering. Det er naturligvis derfor, Det Konservative Folkeparti afviser forslaget, for alle ved jo, at det her koster penge. Jeg mener ikke, at det er et centraliseringsforslag. Det er en opfordring til regeringen om at afsætte midler, som kommunerne så efterfølgende kan bruge, naturligvis ud fra deres egne behov.

Og det fører mig så til det næste, hr. Stefan G. Rasmussen påpegede, nemlig at hr. Stefan G. Rasmussens ven ikke fik lov til at gå i haven og hjælpe. Det handler om, at der på plejehjem ikke er rum og tid til at yde de gamle det tilbud, at de kan få lov til at hjælpe til i haven. Hvis plejehjemsassistenten kan se, at den gamle hr. Nielsen gerne vil ud i haven, så koster det hende tid at gå ud og snakke med gartneren. Den tid skal hun tage fra andre, for den tid har hun ikke. Så det er overhovedet ikke et spørgsmål om centralisering. Det er et spørgsmål om at tage hensyn til disse her mennesker.

Endelig til slut til socialministeren: Jeg er sikker på, at socialministeren er enig i intentionerne. Vi har blot en utålmodighed, som socialministeren desværre ikke deler. Jeg håber, at man undervejs i det kommende udvalgsarbejde vil komme frem til, at vi måske kan nå et lille skridt ad vejen og se, om det dog ikke er muligt at ændre på tilbudene om uddannelse af hjemmehjælpere, således at vi kan lave en social- og sundhedsuddannelse rettet mod de ældre, der gerne vil være hjemme. Det er måske nogle af de initiativer, der skal i gang.

Stefan G. Rasmussen (KF):

Når jeg siger, det er centraliserende, så mener jeg sandelig, det er centraliserende, og jeg mener, man i den sammenhæng netop skal prøve at respektere, at der ude i kommunerne gøres et forhåbentlig stort og godt arbejde for, at de ældre har det godt. Hvis man herindefra vil lave nogle overordnede pålæg, er man også forpligtet til at sikre sig, at der er penge til det, for ellers sender man jo bare problemet videre til kommunerne. Og det er vi som konservative imod; det er rigtigt opfattet.

Når vi snakker om Hans deroppe på hjemmet og det bliver påpeget, at der ikke er tid, så er det jo ikke det, der er galt – det ved SF også godt – men det er jo, fordi vi rundt omkring har et konserverende fagligt system, som ikke giver mulighed for, at folk kan gå ud og gøre det; og det er synd.

Anne Baastrup (SF):

Nu har livet på plejehjem ændret sig. Ældreboligbyggeriet og de nye plejecentre har ændret sig således, at der i langt højere grad er et ønske fra personalets side om ikke at stå fast på de gammeldags, traditionelle linjer, men i højere grad at inddrage de beboere, der er der. Derom er der vist ingen tvivl. Moderne pleje af ældre

mennesker tager udgangspunkt i de mennesker, det drejer sig om. Spørgsmålet er blot, om man har tid.

Det næste, hr. Stefan G. Rasmussen kom ind på, var, om vi ville pålægge kommunerne denne ekstraudgift. Sagen er, at hvis Folketinget vedtager dette beslutningsforslag, vil det automatisk betyde, at kommunerne får ekstra indtægter via den almindelige udligningsordning. Så det er ikke et spørgsmål om, at vi siger, at kommunerne udelukkende skal bruge penge til det her område; der vil blive kompenseret.

(Kort bemærkning).

Stefan G. Rasmussen (KF):

Jamen det er jeg da glad for at høre, og det bekræfter da også mine antagelser, men så vil jeg gerne høre, hvor man vil skaffe disse penge fra i vores finanslov.

Anne Baastrup (SF):

Jeg vil ikke gå ind i en større finanslovdebat, men jeg vil gerne tilsende hr. Stefan G. Rasmussen vores finanslovsændringsforslag, og dér er fuld kompensation for det hele.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 29: Forslag til lov om ændring af lov om kommunal aktivering. (Ændring af satser for oplæringsydelsen samt forsøgsbestemmelse).
Af socialministeren (Karen Jespersen).
(Fremsat 2/11 94).

Lovforslaget sættes til forhandling.